

นายนิยม ราชเจริญ อายุ 44 ปี
Mr. Niyom Rachareun Age 44

งานหัตถกรรม
เครื่องเรือนไม้ฉางลาย

Craftsmen Descendant
Carving and Embedding Mook Woods

การแกะสลักฝังลายไม้มุกนับเป็นงานช่างแกะสลักไม้แบบโบราณแขนงหนึ่ง
ถือเป็นหนึ่งของสกุลช่างเมืองเพชรซึ่งเป็นภูมิปัญญาโบราณที่เกิดจากการเลือกไม้
สองชนิดที่มีความแตกต่างของสีนำมาแกะสลัก และฉลุเป็นลวดลายที่งดงาม และ
นำมาฝังประกอบเข้าด้วยกันอย่างแนบสนิท นับเป็น งานหัตถกรรมที่แสดงถึงทักษะ
ฝีมือช่าง ที่ถือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของจังหวัดเพชรบุรี ที่กำลังใกล้จะสูญหาย

การสืบสานภูมิปัญญาหัตถกรรม งานแกะสลักฝังลายไม้มุก

นายนิยม ราชเจริญ ผู้สืบสานการทำเครื่องเรือนไม้สักฝังลายไม้มุกอันเป็นงานหัตถศิลป์ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ประจำจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งมีบิดาเป็นช่างไม้ พี่ชายทำโครงสร้างหลักของเครื่องเรือน ทักษะด้านช่างจึงถูกปลูกฝังและติดตัวมาตั้งแต่วัยเด็ก อีกทั้งยังมีความสนใจเรื่องของเก่า ของสะสม ของโบราณ และชื่นชอบในเอกลักษณ์งานโบราณต่าง ๆ ของไทย โดยเฉพาะเมื่อได้ไปเห็นตู้พระธรรมในวัด รวมถึงบ้านเรือนของผู้ที่มีของโบราณ เกิดความชื่นชอบในความงดงาม จึงได้จดจำและนำมาลองฝึกทำด้วยความมั่นใจว่าต้องทำได้ และด้วยความที่คลุกคลีอยู่กับการทำงานเครื่องเรือนไม้ อยู่แล้ว ผสมผสานกับความคิดการสร้างลวดลายแกะสลักและฝังลายไม้มุกเพิ่มเติมเข้าไปเพื่อต่อยอด จึงพยายามฝึกฝนเทคนิควิธีการอย่างตั้งใจ จนสามารถสร้างตู้ไม้เอกลักษณ์แบบช่างเมืองเพชรได้อย่างงดงาม

จนเมื่อนายนิยมเริ่มเห็นว่า ช่างทำตู้ไม้แกะสลักฝังลายไม้มุก ในจังหวัดเพชรบุรีที่มีอยู่จำนวนมากในอดีตปัจจุบันนั้นอยู่ในวัยชราและช่างบางคนก็ไม่ได้ทำงานช่างแกะสลักฝังลายไม้มุกแล้ว จึงคิดว่าหากขาดซึ่งผู้สืบสาน งานช่างทำเครื่องเรือนไม้แกะสลักฝังลายไม้มุกก็คงจะสูญหายไปไม่ช้า จึงเกิดเป็นแรงบันดาลใจ และความตั้งใจที่ต้องการที่จะอนุรักษ์รักษาและสืบสานภูมิปัญญาและอาชีพแกะสลักไม้ฝังลายไม้มุกหนึ่งในสกุลช่างเมืองเพชร ที่ยังพอมิให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน ให้คงอยู่ต่อไป และด้วยความคิดว่าหากคนรุ่นหลัง โดยเฉพาะคนเมืองเพชร ไม่สืบทอดงานอาชีพนี้ งานแกะสลักไม้ฝังลายไม้มุกคงจะสูญหายไปทีละจุด

การสร้างสรรค์ผลงานที่ สะท้อนทักษะฝีมือเชิงช่าง

การทำงานช่างเครื่องเรือนไม้ในอดีตนั้น ในช่วงชีวิตของช่างคนหนึ่ง สามารถที่จะทำตู้ไม้ แกะสลักฝังลายไม้มุกได้เพียงไม่กี่หลัง เนื่องจากเป็นงานที่ต้องผ่านกระบวนการทำอย่างทั้งหมด ต้องใช้เวลานานร่วมปีกว่าจะได้ตู้ไม้สักหนึ่งหลัง

เทคนิคการแกะสลักฝังลายไม้มุก ด้วยทักษะฝีมือของนายนิยมเป็นการทำงานที่ต้องใช้ทักษะเชิงช่างขั้นสูงที่ประณีตละเอียดอ่อน โดยเริ่มจากการเลือกไม้สักเนื้อดีที่แก่จัด (ส่วนใหญ่เป็นไม้สักจากประเทศเมียนมาร์) ส่วนไม้มุกหรือไม้ในตระกูลไม้โมก จะเลือกไม้

ที่มีความแก่ แต่เป็นไม้ที่ทำได้ง่ายในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและ
แถวภาคใต้โดยทั่วไป (จังหวัดอื่นเรียกกันว่า “ไม้โมก” แต่ใน
จังหวัดเพชรบุรีนิยมเรียกว่า “ไม้มูก”) ต้องใช้ความชำนาญ
ในการ เลือกไม้มูกแล้วตากไว้ให้แห้งในที่ร่มก่อนที่จะนำมา
แปรรูปไมเช่นนั้นไม้จะบิดงอ หรือลั่นแตกในภายหลัง

ความสำคัญลำดับแรกในการทำงานแกะสลักฝังลายไม้มูก
อยู่ตรงที่ การเลือกไม้สักซึ่งมีสีเข้มนำมาแกะสลักเป็นลวดลาย
แบบดั้งเดิมของตู้โบราณเมืองเพชร ซึ่งมีทั้งลวดลายไทย
ลายรูปสัตว์ เป็นต้น เมื่อแกะสลักเนื้อไม้สักตามลวดลายที่
เขียนไว้แล้ว นำแบบลายเดียวกันวางทาบบนเนื้อไม้มูกซึ่งมี
สีอ่อนเกือบขาวที่ผ่าเป็นแผ่นบาง ความหนาพอดีกับที่จะฝังลง
บนเนื้อไม้สักที่แกะร่องลายไว้ จากนั้นนำไม้มูก มาคลุกลายด้วย
เลื่อยมือให้ตรงตามแบบที่วาดไว้ ลายจะหลุดออกมาเป็นชิ้น ๆ
เพื่อให้สามารถนำมาฝัง เมื่อประกอบสองเนื้อไม้เข้าด้วยกัน
อย่างแนบสนิท ความแตกต่างเชิงทักษะฝีมือการคลุกลายไม้มูก
ของนายนิยมนี่ไม่เหมือนใคร คือ ลวดลายที่แกะสลักมีลักษณะ
รูปทรงขบคายนั้นจะเป็นลายสันเหลี่ยม หรือลายสันดาป
เวลาดูผลงานในยามโดนแสงจะทำให้ลวดลายดูมีชีวิตมากขึ้น
อีกทั้งด้วยเนื้อไม้สีเข้มและสีอ่อนประกอบอยู่ด้วยกันจึงให้สีลึน
ที่ดูตัดกันช่วยขับให้ลวดลายโดดเด่นงดงามได้อย่างมีเสน่ห์

โครงสร้างของตู้ก็เป็นอีกหนึ่งภูมิปัญญาที่มีกรรมวิธี
แบบโบราณคือ เป็นการเข้าเดือยโดยไม่ใช้ตะปูทั้งบานตู้
โครงสร้างตู้ ลั่นชัก ขาตู้ เสาตู้ การเข้าเดือยแบบโบราณจะ
ทำให้มีอายุการใช้งานที่ยาวนาน อีกหนึ่งเอกลักษณ์ตู้ไม้ฝัง
ลายที่สะท้อนฝีมือนายนิยมน คือ ตามขอบโครงสร้างตู้จะฝัง
ลาย “เส้นลวด”หรือ “เส้นมูก” นำมาเลื่อยด้วยมือเป็นเส้นเล็ก ๆ
นำมาขัดใส่ตามกรอบบานหน้าประตู เเสมือนกรอบเส้นที่เป็น
เอกลักษณ์ที่บรรจงสร้างสรรค์อย่างละเอียดอ่อน รวมถึงรายละเอียด
ที่ลูกบิดมือจับตัวลั่นชัก ใช้เซรามิกทรงมะยม หรือฟักทอง ที่
เลียนแบบของงานกระเบื้องโบราณเขียนสี นำมาตกแต่งเป็น
ลูกบิดลั่นชัก คล้ายตู้โบราณในอดีต

ทักษะการสร้างลวดลายและการแกะสลักฝังลายไม้มูก
ของนายนิยมนั้น อาศัยการสังเกตงานจากของเก่าโบราณใน
พื้นที่ และเทคนิคการเรียนรู้แบบครูพักลักจำ เมื่อได้ลงมือทำ
จนชำนาญ จึงเริ่มสร้างผลงานขึ้นมาได้อย่างจริงจัง จนเป็นที่
ยอมรับของคนในเมืองเพชรบุรีเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

เอกลักษณ์ผลงานที่โดดเด่น

เอกลักษณ์การสร้างสรรคผลงานแกะสลักงานฝังลายไม้มุกฝีมือนายนิยม นั้นอยู่ที่การแกะสลักเนื้อไม้สักที่สีเข้มให้เป็นร่องลาย และแกะไม้มุกที่สีอ่อนตามลวดลายที่กำหนด แล้วนำไม้ทั้งสองส่วนฝังประกบให้เข้าร่องของลวดลายที่พอดีกัน จนแทบสนิทเห็นความงามของลวดลายที่มีมิติ ผลงานส่วนใหญ่เป็นผลงานที่อนุรักษ์ในรูปแบบงานโบราณที่มีมาในอดีตที่เป็นงานแกะสลักฝังลายไม้มุก เช่น ตู้โบราณทรงสอบ โต๊ะ ตั่ง คันฉ่อง เป็นต้น

ตู้ไม้โบราณฝังลายไม้มุกที่นายนิยมแกะนั้นมักทำได้ทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก ขาดูจะทำขาทรงกลม และขาดูไม้สี่เหลี่ยมติดพัดสำหรับตู้ขนาดเล็กสูงไม่เกิน 120 เซนติเมตร ใช้สำหรับเก็บข้าวของเครื่องใช้ หรือสำหรับเป็นตู้โชว์ เช่น เครื่องลายคราม จาน ชาม หรือของสะสม หรือหากเป็นช่วงในอดีตตู้ไม้ มักมีอยู่ในวัด สำหรับไว้ใช้เก็บพระธรรมคัมภีร์ ลวดลายเป็นตามแบบลายของเดิมที่มีอยู่ในอดีต พร้อมด้วยลายเส้นลวดขนาดเล็กที่ฝังด้วยไม้มุกเป็นกรอบบานตู้ และทำเม็ดพิกทองเป็นเซรามิกเขียนสีเลียนแบบงานโบราณสำหรับเป็นมือจับลิ้นชัก

ผลงานที่มีความโดดเด่น เช่น คันฉ่อง หรือกระจก แบบดั้งเดิมเอกลักษณ์เมืองเพชรบุรี โดยรูปลักษณะจะไม่มีความเอียงลาดไปทางด้านหลังเหมือนงานคันฉ่องแบบภาคกลาง โดยรูปแบบจะทำเป็นโครงเหลี่ยมตั้งตรงขึ้นไป แกะสลักฝังลายไม้มุกตามจินตนาการที่ออกแบบไว้ มีทั้งทรงหลังคาโค้ง

กล่องใส่ของฝังลายไม้มุก สำหรับใส่ของขนาดเล็ก ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน ทำขึ้นเพื่อต่อยอดเป็นของขนาดเล็ก เพื่อให้คนทั่วไปได้เข้าถึงในศิลปะการแกะสลักฝังลายไม้มุกที่หาซื้อได้ง่ายกว่าตู้ขนาดใหญ่

แกะสลักตามลายที่วางไว้

ฝังไม้มุกที่ฉลุลายลงในไม้สัก

ขัดด้วยกระดาษทราย

กรรมวิธีและขั้นตอนการทำ การแกะสลักฝังลายไม้มุก

เตรียมวัสดุไม้สัก และไม้มุก โดยเลือกไม้ที่อายุแก่ ทั้งไม้สักและไม้มุก โดยต้องตากไม้มุกไว้ในที่ร่มให้แห้งสนิทก่อนที่จะนำมาแปรรูป อีกทั้งไม่ให้ความชื้น เพื่อป้องกันไม่ให้ไม้มุกเกิดเชื้อรา เนื่องจากเนื้อไม้สีขาวมากหากเกิดเชื้อราจะเห็นได้ชัด

วาดลายขึ้นบนกระดาษลอกลาย แล้วนำไปติดบนแผ่นไม้สักที่จะแกะสลัก

ขุดเนื้อไม้สัก และแกะสลักไปตามลวดลายที่วางไว้ โดยใช้เครื่องมือที่เหมาะสม ไม่นั้นจะทำให้ลายที่กำหนดไว้ ไม่ตรงตามแบบ

ติดลายลงบนแผ่นไม้มุก ที่สไลด์จนเป็นแผ่นบาง ความหนาเท่าร่องลายที่ขุดไว้ในไม้สัก ประมาณ 3 มิลลิเมตร

ฉลุไม้มุกตามลวดลายที่วางไว้ ด้วยเลื่อยมือ

ทาการร่อนลงในเนื้อไม้สัก

ฝังไม้มุกที่ฉลุลายเสร็จเป็นชิ้น ๆ ลงในร่องลายไม้สัก

ทิ้งไว้สักพักให้กาบแห้ง

ขัดด้วยกระดาษทราย ให้ผิวเรียบเสมอกัน

นำชิ้นส่วนไม้สักไปประกอบเป็นตู้โบราณหรือ คันฉ่อง หรือ สิ่งของต่าง ๆ ที่กำหนดไว้

การพัฒนาสร้างสรรค์ และต่อยอด

ลวดลายแกะสลักงานฝังลายไม้มุกที่สืบทอดมาแต่ในอดีต และเป็นลวดลายที่นิยมทำมาจนถึงในปัจจุบัน มักเป็นลวดลายแบบดั้งเดิมของตู้โบราณเมืองเพชร ซึ่งมีทั้งลวดลายไทย ลายรูปสัตว์ และลวดลายคลาสสิก แตกต่างจากตู้ในพื้นที่จังหวัดอื่นที่มักทำเป็นลวดลายทรงเรขาคณิต

และนอกจากงานแกะสลักฝังลายไม้มุกที่นิยมทำตู้ใบใหญ่ สำหรับเก็บหนังสือหรือเก็บของสำหรับโชภวัยในบ้านเรือน และเพื่อให้งานแกะสลักฝังลายไม้มุกนั้นได้รับความสนใจเข้ามามากขึ้น จึงเริ่มสร้างสรรค์พัฒนาเป็นชิ้นงานใหม่ ๆ โดยเฉพาะ งานขนาดเล็กที่คนทั่วไปสามารถเป็นเจ้าของได้ไม่ยาก เช่น กล่องใส่ของอเนกประสงค์ลวดลายร่วมสมัยขนาดเล็กกะทัดรัด ใช้งานได้หลากหลาย หากแต่ยังคงเอกลักษณ์ลวดลายเทคนิคการฝังลายไม้มุกลงบนเนื้อไม้สักได้อย่างพิถีพิถันไม่แตกต่างไปจากงานชิ้นใหญ่ รวมถึงการพัฒนาเครื่องมือสำหรับทำโครงสร้างตู้ การทำลวดลายที่ขึ้นเองที่มีความคงทนกว่า คมกว่า และขนาดเล็กกว่า เพื่อให้การสร้างสรรค์ลวดลายที่ละเอียดทำได้ง่าย สะดวกและรวดเร็วมากขึ้น และยังอนุรักษ์เครื่องมือแบบโบราณ เช่น กบกระดี่ กบร่าง กบบางโป ที่ยังคงใช้งานในบางขั้นตอนที่ยังคงต้องใช้กบมือเพื่อเก็บรายละเอียด เป็นต้น

การถ่ายทอดทักษะความรู้ และภูมิปัญญา

ปัจจุบันนายนิยมมุ่งมั่นสืบสานงานการทำเครื่องเรือนไม้แกะสลักฝังลายไม้มุกอยู่อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนได้ตระหนักถึงการส่งต่อภูมิปัญญานี้ให้คนรุ่นใหม่ เพื่อให้สืบสานงานช่างแขนงนี้ต่อไป ถ่ายทอดความรู้ และทักษะการแกะสลัก ฉลุลาย และฝังลาย ในสถานศึกษา หรือหน่วยงานอาชีพต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เปิดบ้านให้เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับบุคคลที่สนใจจากหลากหลายพื้นที่ได้เข้ามาเรียนรู้และฝึกฝนอย่างต่อเนื่องจนมีผู้ที่สามารถนำไปต่อยอดสร้างรายได้แก่ตนเองได้ ทำให้นายนิยมรู้สึกภาคภูมิใจที่ภูมิปัญญานี้ถูกส่งต่อออกไปให้คนรุ่นใหม่ได้สืบสาน เพราะในเพชรบุรีหากคนทำได้เต็มรูปแบบนี้แทบไม่มีแล้ว จึงอยากให้เยาวชนรุ่นหลังที่สนใจมาทำต่อไปอย่างจริงจัง เพื่อให้สกุลช่างเมืองเพชรแขนงนี้สูญหายไป

“งานศิลปะ ถ้าทำแล้วออกมามงงาม อย่างไรก็ต้องขายได้ โดยส่วนตัวแล้วรู้สึกภูมิใจที่ตนเองได้เผยแพร่ให้เยาวชน ได้เรียนรู้ได้เห็นคุณค่างานศิลปหัตถกรรมท้องถิ่นอันมีเอกลักษณ์อย่างงานแกะสลักฝังลายไม้มุก ที่ในปัจจุบันแทบจะไม่มีคนสืบสานอีกแล้ว จึงหวังให้ทุกคนหันมาใส่ใจและร่วมกันอนุรักษ์สืบสานมรดกอันล้ำค่านี้ไว้ให้งานศิลปะดี ๆ นี้ไม่สูญสิ้นไปจากแผ่นดินไทย”

นิยม ราชเจริญ